

وضعیت آب، خاک، هوا و تنوع زیستی فاجعه محیط‌زیستی در ایران به زبان ساده!

وضعیت محیط‌زیست ایران چگونه است؟ محمد درویش می‌گوید: هم در حوزه فرسایش خاک ر کورددار جهان هستیم هم در حوزه نشست زمین. چیزی که از همه غم‌انگیزتر است این است که حرف‌هایی که من می‌زنم در رسانه‌ها، فضای مجازی و... یک‌هزارم درصد بحث‌هایی که برای مرغ و تخم‌مرغ و برجام و کوفت و زهرمار می‌شود، اهمیت ندارد. اصلاً متوجه نیستیم داریم آینده را حراج می‌کنیم و این بسیار غم‌انگیز است.

فرارو- «حال محیط‌زیست ایران خوب نیست». این جمله‌ای است که می‌توان از زبان همه فعالان محیط‌زیست و حتی علاقه‌مندان به محیط‌زیست شنید. قضیه وقتی تلخ‌تر می‌شود که می‌دانیم اهمیت چندانی هم به این مساله داده نمی‌شود و در سالی که گذشت هم وضعیت محیط‌زیست کشور بدتر شد؛ اما دقیقاً وضعیت آب، خاک، هوا و تنوع زیستی در کشور در چه حالی است و وضعیت چقدر بحران است؟

محمد درویش، فعال محیط‌زیست و مدیرکل سابق دفتر مشارکت‌های مردمی سازمان حفاظت محیط‌زیست در گفتگو با فرارو مهم‌ترین چالش‌های محیط‌زیست کشور را بررسی می‌کند. متن صحبت‌های این فعال محیط‌زیست با سایت فرارو را در ادامه می‌خوانید:

کاملاً خشک شده‌اند و خود این تالاب‌ها به منبع گرد و خاک تبدیل شده است.

سطح سفره‌های زیرزمینی ما به‌طور متوسط ۲ متر در سال کاهش پیدا می‌کند. این مساله موجب شده با پدیده فرونشست زمین مواجه شویم. در این پدیده در قرن ۲۱ دو بار رکورد جهان را جابه‌جا کردیم. یک‌بار ۲۰۱۰ در جنوب تهران سازمان زمین‌شناسی رقم فرونشست را ۳۶ سانتی‌متر اعلام کرد که ۴ سانتی‌متر بیش از مکزیکوسیتی، پایتخت مکزیک بود. ۳۶ سانتی‌متر ۹۰ برابر میزانی است که در اتحادیه اروپا حد بحرانی حساب می‌شود. (۴ میلی‌متر).

ما به این موضوع هم توجه نکردیم تا اینکه ۲ سال پیش اعلام شد در منطقه‌ای بین فسا و جهرم این رقم به ۵۴ سانتی‌متر در سال رسیده است یعنی ۱۴۰ برابر شرایط بحرانی!

هم در حوزه فرسایش خاک رکورددار جهان هستیم هم در حوزه نشست زمین. هر دو مورد باعث شده است نرخ بیابان‌زایی در کشور افزایش پیدا کند. ۳۵ هزار روستای ما متروکه شده، چون حاصلخیزی خاک کم شده است. آمار وزارت کشاورزی نشان می‌دهد میزان "تولید در واحد سطح" کشور مدام در حال کاهش است.

هوا

آلودگی هوا همچنان یک بحران جدی و نفس‌گیر است. همیشه دست‌کم یکی از شهرهای ما جزو ۱۰ شهر آلوده جهان است. قبلاً فقط منابع آلاینده موتوری باعث آلودگی می‌شد الان ریزگردها هم اضافه شده است. گاهی زابل یا اهواز هم در کنار تهران، اراک، مشهد و اصفهان که همواره آلودگی‌های شدید داشتند، در شمار آلوده‌ترین شهرهای جهان قرار می‌گیرند.

۸ میلیارد دلار خسارت آلودگی هوا، نفس‌گیر

هر چهار مولفه شاخصی که نشان‌دهنده وضعیت محیط‌زیست ایران است چشم‌انداز نگران‌کننده دارد: خاک، آب، هوا و تنوع زیستی.

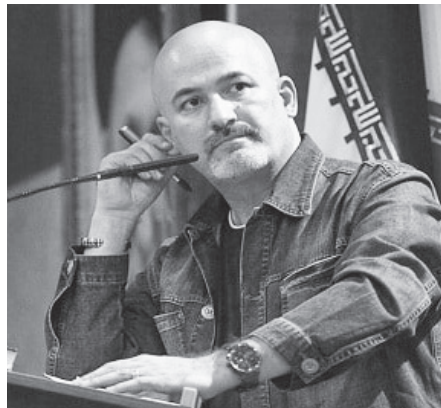
در هر چهار مولفه شرایط ما در حال شکننده‌تر شدن است. تقریباً بالاترین میزان فرسایش خاک در جهان (به نسبت سهم ایران از خشکی‌های کره زمین) را داریم. بر اساس گزارش ۲۰۱۸ سازمان ملل کل فرسایش خاک در جهان ۲۴ میلیارد تن است و یک دوازدهم این رقم یعنی ۲ میلیارد تن در ایران است؛ درحالی‌که ایران یک‌صدم خاک جهان را دارد. بنابراین به نسبت سهم، میزان فرسایش خاک

ایران ۸ برابر میانگین جهانی است. موضوع وقتی نگران‌کننده‌تر می‌شود که بدانیم برای اینکه در ایران یک سانتیمتر خاک شکل بگیرد به‌طور متوسط به ۸۰۰ سال زمان نیاز داریم در صورتی‌که رقم متوسط شکل‌گیری خاک در کره زمین ۴۰۰ سال است؛ بنابراین وخامت اوضاع در ایران ۱۶ برابر متوسط جهانی می‌شود.

میزان خاک‌زایی در ایران بین یک‌ششم تا یک‌هفتم جابه‌جایی خاک است و منابع ارزشمند خاک ما که مهم‌ترین ریشه‌گاه و دلیل امنیت غذایی ما محسوب می‌شود پیوسته در حال کاهش است.

اگر خاک حاصلخیز نداشته باشیم نمی‌توانیم به تولید مواد غذایی موردنیاز مردم امیدوار باشیم. تقریباً هیچ کشوری در دنیا خاک خودش را صادر نمی‌کند، چون فرآیند تولید خاک بسیار زمان‌بر است. درحالی‌که برخی کشورها آب صادر می‌کنند، چون به‌هرحال آب راحت‌تر به دست می‌آید. حتی در شرایطی می‌توان آب را شیرین کرد و از اقیانوس و دریاها به دست آورد، اما چنین کاری در مورد خاک عملاً امکان‌پذیر نیست.

علاوه بر این‌ها، اغلب تالاب‌های ما در فهرست مونتر و (درخطر نابودی) قرار دارند یا

واقعی حتی کمتر از این است. در چهار حوزه محیط‌زیست اوضاع ما خوب نیست و این موضوع موجب تشدید آف‌سردگی، تشدید آسیب‌های اجتماعی، افزایش بزهکاری، طلاق، خشونت علیه زنان، افزایش اعتیاد، کاهش سن اعتیاد و... می‌شود. همه این‌ها روی حوزه اقتصادی تاثیر می‌گذارد. متروکه شدن روستاها، کاهش امید به زندگی و...

چیزی که از همه غم‌انگیزتر است این است که حرف‌هایی که من می‌زنم در رسانه‌ها، فضای مجازی و... یک‌هزارم درصد بحث‌هایی که برای مرغ و تخم‌مرغ و برجام و کوفت و زهرمار می‌شود، اهمیت ندارد.

آن چیزهایی که به مراتب مهم‌تر است برای مردم و مسئولین ما مهم نیست و وقتی یک بیمار سرطانی درک نکند که بیماری تا چه حدی جدی است، امیدی هم به درمان او نیست. از همه نگران‌کننده‌تر این است که جامعه ما متوجه این خطر بزرگ که دامنش را گرفته نیست.

در همین شرایط نمایندگان مجلس دولت را وادار می‌کنند ۵۰۰ هزار هکتار به وسعت کشاورزی اضافه کنند و اراضی کم بازده و پرشیب را به اراضی کشاورزی تبدیل کند که این یک فاجعه بزرگ است. نماینده‌ها اصرار دارند، به کسانی که چاه زدند و مجوز نداشتند پروانه بدهند! طرح می‌دهند به کسانی که به جنگل‌ها تجاوز کردند و زمین کشاورزی ساختند سند بدهند!

ما اصلاً متوجه نیستیم داریم آینده را حراج می‌کنیم و این بسیار غم‌انگیز است.

است. درست است که رسماً اعلام می‌شود ۳۵ هزار نفر در اثر آلودگی هوا کشته می‌شوند، ولی واقعیت این است که وقتی در اتحادیه اروپا اعلام می‌شود ۴۰۰ هزار نفر و در بریتانیا ۵۰ هزار نفر در اثر آلودگی هوا کشته شده‌اند باید شک کرد.

جمعیت بریتانیا تقریباً برابر ایران است. استاندارد خودرو آن یورو ۶ است و سوخت یورو ۶ مصرف می‌کند. حال چطور ممکن است در ایران که فقط ۲۰ درصد سوخت یورو ۴ است و شاید ۱۰ درصد خودروها استاندارد بالای یورو ۴ داشته باشند، فقط ۳۵ هزار کشته در اثر آلودگی ثبت شود؟! معلوم است عدد واقعی بالاتر است و اعلام نمی‌کنند که مردم نگران نشوند.

در حوزه تنوع زیستی وضع از سه حوزه دیگر بدتر است و کمتر به آن توجه شده است؛ چون برای مردم موضوع مهمی نیست. واقعیت ماجرا این است که تعداد سم‌داران ما (کل، بز، قوچ، میش، آهو، جبیر، گوزن، شوکا و...) به نسبت ۴۷ سال پیش که سازمان محیط‌زیست تشکیل شده ۹۰ درصد کاهش یافته است. این یک رقم وحشتناک است و یک فروپاشی یا collapse به حساب می‌آید. از ۱.۳ میلیون راس رسیدیم به کمتر از ۲۰۰ هزار؛ آن‌هم در یک برآورد خوش‌بینانه. بعضی‌ها می‌گویند آمار